

VI ODLOČATE O SVOJIH PODATKIH

**Priročnik o varstvu osebnih
podatkov**

iDecide

Individuals decide - raising awareness
about data protection rights

To publikacijo financira Evropska unija v okviru
»Programa pravice, enakost in državljanstvo 2014-2020.«

Vsebina te publikacije predstavlja poglede avtorja in je izključno njegova odgovornost. Evropska komisija ne sprejema odgovornosti glede uporabe informacij, ki jih publikacija zajema.

Avtorji: Informacijski pooblaščenec RS (Mateja Telič, mag. Saša Zlatkovski, mag. Andrej Tomšič, dr. Jelena Burnik)

Ilustracije in oblikovanje: Informacijski pooblaščenec RS (Anže Novak)

Leto izdaje: 2020

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

REPUBLIKA SLOVENIJA

KAZALO

O VARSTVU OSEBNIH PODATKOV (GDPR)	4
NEPOSREDNO TRŽENJE	12
ZBIRANJE, POSREDOVANJE IN FOTOKOPIRANJE OSEBNIH DOKUMENTOV ..	22
ZDRAVSTVO IN OSEBNI PODATKI	28
BANKE, ZAVAROVALNICE IN OSEBNI PODATKI	36
VARNO NA SPLETU	42
OBDELAVA OSEBNIH PODATKOV V ČASU ŠIRJENJA EPIDEMIJE KORONAVIRUSA (COVID-19)	51

O VARSTVU OSEBNIH PODATKOV (GDPR)

Vaši osebni podatki so del vaše zasebnosti in jih varujejo zakoni in druga pravila, predvsem Splošna uredba o varstvu podatkov, imenovana tudi GDPR ali Splošna uredba ter Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1).

KAJ SPLOH JE OSEBNI PODATEK?

Osebni podatek je katerikoli podatek, ki se nanaša na vas, ne glede na obliko, in na podlagi katerega **vas je mogoče določiti** brez posebnega truda ali stroškov.

GDPR varuje naše osebne podatke, ki se zbirajo in uporabljajo v zbirkah pri podjetjih in institucijah.

Podatki v zvezi z vašim zdravjem, politični ali verski opredelitvi, rasnem ali etničnem poreklu, spolnem življenjem oziroma spolno usmerjenostjo in članstvom v sindikatu pa so nekatere od t.i. **posebnih vrst osebnih podatkov** oziroma občutljivi osebni podatki, ki

uživajo še višjo raven zaščite. Ti osebni podatki so namreč takšni, da razkrivajo veliko o posameznikovi osebnosti, poseg vanje pa ima lahko za posameznika hujše in celo trajne posledice.

Osebni podatek je vsak podatek, po katerem vas lahko nekdo prepozna.

PRIMERI:

- *Marija Novak, Sončna ulica 7f, Celje,*
- *marija.novak@siol.net,*
- *031 263 451,*
- *EMŠO: 1412952505222,*
- *davčna številka: 12345678,*
- *podatek, da ste član društva in/ ali organizacije,*

- višina vaše pokojnine/plače,
- vaša fotografija,
- posnetek vas na videonadzorni kameri v nakupovalnem središču,
- podatki o tem, da se zdravite za določeno boleznijo oziroma da ste na zdravljenju v bolnišnici, da ste član politične stranke, da ste pripadnik določene cerkve in podobno pa so deležni še večje zaščite.

DOBRO JE VEDETI!

Vaše osebne podatke obdelujejo podjetja ali druge organizacije, kot so na primer trgovine, turistične agencije, domovi za starejše občane, banke, zavarovalnice, društvo upokojencev, planinsko društvo in podobno, lahko pa so to tudi zdravstveni dom, bolnišnica, ZPIZ, FURS, ZZSZ, knjižnica. Vse naštete imenujemo **upravljavci osebnih podatkov**.

Upravljavci lahko obdelujejo vaše osebne podatke samo, če imajo za to **pravno podlago**. To pomeni, da ste jim na primer zbiranje vaših osebnih podatkov **dovolili**, ali da jim **zakon omogoča** vpogled v zbirko, kjer se nahajajo vaši osebni podatki, ali da uporabljajo vaše osebne podatke, da **izpolnijo pogodbo**, sklenjeno z vami.

ZAKAJ IN KAKO UPRAVLJAVCI OBDELUJEJO VAŠE OSEBNE PODATKE?

ZA ZAKONITE NAMENE

Upravljalci vaše osebne podatke obdelujejo za najrazličnejše namene, na primer:

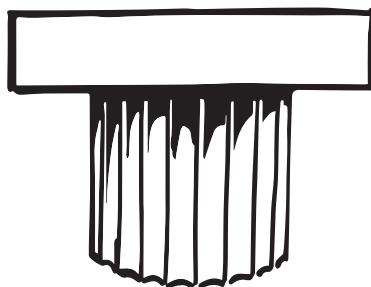
- ker ste z njimi sklenili pogodbo o potovanju in potrebujejo vaše podatke za rezervacijo nastanitve,
- ker vam želijo dostaviti izdelek, ki ste ga naročili in za katerega vam morajo izdati račun, na katerem bodo navedeni vaši podatki,
- ker ste se zdravili v bolnišnici oziroma obiskali zdravnika,
- ker vas morajo povabiti na volitve in preveriti vašo volilno pravico,
- ker ste član društva in vas društvo obvešča o svojem delovanju,
- ker ste zaposleni pri delodajalcu, ki mora skladno z delovno in drugo zakonodajo voditi določene zbirke osebnih podatkov,
- ker ste včlanjeni v knjižnico, ki mora vedeti, kdo si je kdaj izposodil katere knjige,
- ker ste sodelovali v nagradni igri in ste se strinjali, da vam organizator pošilja svoja oglasna sporočila,
- ker ste imetnik kartice ugodnosti vaše najljubše trgovine in trgovcu za določene ugodnosti zaupate podatke o svojih nakupih,

in še bi lahko naštevali.

NA USTREZNI PRAVNI PODLAGI

Vsako podjetje ali institucija mora z vašimi podatki ravnati zakonito, torej na eni od naštetih osnov:

1. ste v to **privolili**,
2. če je to potrebno zaradi **pogodbe**, ki ste jo/jo boste sklenili z upravljavcem,
3. upravljavcu to nalaga **zakon**,
4. če je treba zaščititi vaše **življenjske interese**,
5. če gre za opravljanje **naloge v javnem interesu** ali izvajanje **javne oblasti**, dodeljene upravljavcu,
6. obstajajo drugi **zakoniti interesi** upravljavca ali tretje osebe.

DOBRO JE VEDETI!

Upravljalci osebnih podatkov imajo po GDPR dolžnosti, vi pa svoje pravice, ki vam lahko koristijo v številnih okoliščinah, vendar morate za njihovo uveljavljanje najprej vedeti, katere podatke upravljavec vodi o vas in zakaj (za kakšen namen). Te informacije vam je moral upravljavec dati takrat, ko je pridobil vaše podatke (na primer, ko ste sklenili pogodbo za nov telefon, ko ste se vpisali v društvo, ko ste dovolili, da vam upravljavec pošilja reklame in podobno).

O svojih pravicah se najprej pozanimajte pri upravljavcu. Uveljavljanje pravic po GDPR vam mora biti omogočeno brezplačno.

KATERE INFORMACIJE VAM MORAJO UPRAVLJAVCI ZAGOTOVITI, ŠE PREDEN JIM ZAUPATE SVOJE PODATKE?

Upravljavec mora takrat, ko od vas pridobi osebne podatke, podati naslednje informacije:

KDO OBDELUJE VAŠE PODATKE?

Navesti mora svojo identiteto in kontaktne podatke: naziv podjetja ali organizacije in naslov oz. sedež ter podatke o pooblaščenih osebi za varstvo podatkov, če je ta imenovana.

ZAKAJ JIH OBDELUJE?

Natančno mora opredeliti, za kakšen namen in na kateri pravni podlagi obdeluje vaše osebne podatke. Če od vas zahtevajo, da posredujete svoje osebne podatke (npr. zaradi pogodbe), mora navesti, kakšne bodo posledice, če jih ne posredujete.

KOMU JIH BO POSREDOVAL?

Navesti mora, katerim tretjim osebam bodo posredovali vaše osebne podatke (npr. zunanji vzdrževalci spletnega mesta, oglaševalska podjetja, javni organi). Prav tako vas mora seznaniti, če bodo vaše podatke prenesli v tretje države ali mednarodne organizacije.

KOLIKO ČASA JIH BO HRANIL?

Opredeliti mora, koliko časa bo osebne podatke hranil, kjer pa to ni mogoče, pa vsaj kriterije, po katerih se določi čas hrambe osebnih podatkov, npr. "podatke bomo hranili za čas trajanja prodajne akcije XY" ali "podatke bomo hranili do preklica privolitve za prejemanje e-novic."

VAŠE PRAVICE...

Predstaviti vam mora vaše pravice s področja osebnih podatkov (do dostopa, do popravka, do izbrisa, do omejitve obdelave, do ugovora, do prenosljivosti), vključno s pravico do pritožbe Informacijskemu pooblaščenču.

DRUG NAMEN...

Pojasniti mora morebitne druge namene uporabe podatkov (npr. "elektronski naslov, ki ste nam ga posredovali ob spletnem nakupu bomo uporabili tudi za neposredno trženje").

KATERE INFORMACIJE PA VAM MORA POSREDOVATI, ČE PODATKOV NI PRIDOBIL OD VAS?

Če osebnih podatkov upravljavec ni pridobil neposredno od vas, vam mora zagotoviti poleg vseh prej navedenih informacij tudi še informacije o:

- vrstah osebnih podatkov,
- od kod izvirajo,
- po potrebi, ali izvirajo iz javno dostopnih virov.

Več o informiranju posameznikov glede obdelave osebnih podatkov, najdete na povezavi:

→ [Spletna stran tidolocas \(Moram biti obveščen\).](#)

KATERE PRAVICE IMATE PRI OBDELAVI VAŠIH OSEBNIH PODATKOV?

DOSTOP

(tudi prepis in kopiranje)

→ <https://tiodlocas.si/zelim-vedeti-kaj-pocenejo-z-mojimi-podatki/>

POPRAVEK netočnih ali
DOPOLNITEV nepopolnih
podatkov

→ <https://tiodlocas.si/zelim-popraviti-netocene-podatke/>

OMEJITEV

obdelave

→ <https://tiodlocas.si/zelim-zacasno-zamrzniti-svoje-podatke/>

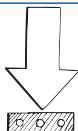
IZBRIS

→ <https://tiodlocas.si/zelim-izbrisati-svoje-podatke/>

UGOVOR

→ <https://tiodlocas.si/zelim-ugovarjati-obdelavi-mojih-podatkov/>

PRENOSLJIVOST

→ <https://tiodlocas.si/zelim-prenesti-svoje-podatke/>

KAKO UVELJAVLJATE SVOJE PRAVICE?

Pravice uveljavljate **neposredno pri upravljavcu**, za katerega menite, da obdeluje vaše osebne podatke. Ustrezne kontakte in navodila, kako zahtevo podati, poiščite na spletni strani, na sklenjeni pogodbi in podobno. Priporočeno je, da vsako zahtevo, ki jo naslovite na upravljavca, **lastnoročno podpišete** in pošljete na naslov upravljavca tako, **da je pozneje mogoče dokazati**:

- da **ste zahtevo poslali** in
- **kdaj** ste jo poslali

(na primer priporočeno, s povratnico, s potrdilom o dostavi elektronske pošte...).

Če upravljavec dvomi o vaši identiteti, lahko od vas zahteva dodatne informacije. **Na vašo zahtevo mora odgovoriti v enem mesecu, če ne odgovori, lahko podate pritožbo Informacijskemu pooblaščenču.**

- Če je vašo zahtevo **zavrnilo podjetje**, lahko

v 15-ih dneh od prejema njegovega pisnega odgovora vložite **pritožbo**, ki jo pošljite Informacijskemu pooblaščenču.

- Če je vašo zahtevo **zavrnil javni organ**, lahko v 15-ih dneh od njegovega prejema pisnega odgovora vložite pritožbo, ki jo naslovite na upravljavca.

V obeh primerih pritožbi priložite kopijo vaše zahteve, po možnosti potrdilo o oddaji poštne pošiljke in kopijo odločitve upravljavca, zoper katerega se pritožujete (dopis, račun, poziv, odločba, sklep, zaznamek ipd.). Pritožbo lahko podate tudi preko neobveznega obrazca, ki ga najdete med [Obrazci na spletni strani IP](#).

Na spletni strani [tiodlocas.si](#) so navedeni nasveti iz različnih področij, med drugim tudi v zvezi s pravicami posameznikov:

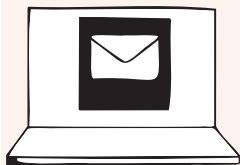
➔ [TOP nasveti](#)

NEPOSREDNO TRŽENJE

Verjetno se ob prejemanju oglasnih sporočil vprašate, kje so dobili vaš naslov, elektronski naslov ali mobilno številko, po drugi strani pa gre pri tem za podatke, ki jih pogosto zaupamo sami, ko želimo prejeti določene ugodnosti, opravimo nakupe, naša telefonska številka in naslov pa sta morda objavljena kar v javno dostopnem telefonskem imeniku.

NA KRATKO

Če je vaš domači naslov javno objavljen v telefonskem imeniku ali na internetu, vam lahko ponudnik na ta naslov pošilja **reklame po navadni pošti**.

Oglaševanje na vaš **elektronski naslov** je dovoljeno, če ste ponudniku to sami dovolili, ali če ste mu ob nakupu zaupali svoj elektronski naslov.

Oglaševanje po telefonu ter pošiljanje SMS/MMS sporočil pa je dovoljeno samo z vašim soglasjem (razen če je vaša telefonska številka javno objavljena v imeniku in niste označili prepovedi komercialnih klicev).

V vseh naštetih primerih pa vam mora biti zagotovljena **možnost, da se od prejemanja tovrstne pošte oziroma klicev ter SMS/MMS sporočil odjavite**.

KDAJ VAM LAHKO PODJETJA IN DRUGE ORGANIZACIJE POŠILJAJO OGLASE IN VAS KLIČEJO PO TELEFONU?

OBIČAJNA POŠTA

Neposredno trženje preko navadne pošte, ki je naslovljena na vas osebno, je dovoljeno le, če je pošiljatelj vaš naslov dobil iz javno dostopnih virov, kot so na primer telefonski imenik, javne evidence in tudi internet. Če ste ob nakupu izdelka v določeni trgovini pustili svoj naslov, ga lahko prodajalec brez vaše posebne privolitve uporabi za to, da vam po pošti na ta naslov pošilja oglase za svoje izdelke. Pri tem vas mora obvestiti o vaši pravici, da lahko kadarkoli zahtevate prenehanje takšnega trženja.

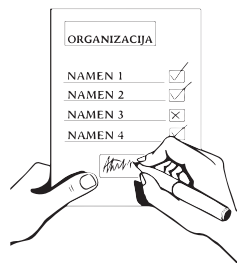
PRIMER IZ PRAKSE:

Zelo aktivni, še posebno v času epidemije COVID-19, so najrazličnejši ponudniki t.i. zdravstvene diagnostike. V poštni nabiralnik vam pošljejo vabilo na "preventivni, brezplačni zdravstveni pregled", ki se nemalokrat odvija v športnih dvoranh in na

podobnih mestih, na takšnem pregledu pa k vabljenim pristopijo s trženjem izdelkov vprašljivega izvora in visokih cen. Od vas na ta način pridobijo dodatne osebne podatke, ki jih uporabljajo še za nove oblike trženja. Bodite pozorni pri takih vabilih in dobro premislite, preden posredujete svoje osebne podatke.

ELEKTRONSKA POŠTA

Pošiljanje oglasov po elektronski pošti je dovoljeno v **dveh primerih**:

če ste v to predhodno

PRIVOLILI

ALI

(glej nasledno stran)

če ste **elektronski naslov** zaupali **prodajalcu**

ob nakupu, prodajalec pa ga uporablja za neposredno trženje svojih podobnih izdelkov ali storitev.

Ko svoj elektronski naslov posredujete ob nakupu, vam mora prodajalec ali ponudnik storitve **že ob pridobitvi vaših osebnih podatkov** ponuditi jasno in **izrecno možnost**, da brezplačno in enostavno **zavrnete takšno uporabo svojega elektronskega naslova**. Če neposrednega trženja niste zavrnil, vam lahko na elektronski naslov pošilja oglasna sporočila, a vam mora pri tem vsakokrat ponuditi možnost, da prepoveste uporabo elektronskega naslova

v trženjske namene oziroma se od prejemanja takšne pošte odjavite.

Vsako trženjsko sporočilo, ki ga prejmete na svoj elektronski naslov, mora vsebovati naslov ali posebno povezavo, preko katere se lahko odjavite.

TELEFONSKI KLICI, SMS, MMS

Ponujanje nakupa raznoraznih izdelkov ali koriščenja storitev preko telefonskih klicev, SMS in MMS je dovoljeno

samo na podlagi vašega soglasja.

Kot soglasje šteje tudi objava vaše telefonske številke v telefonskem imeniku, če niste označili, da vaše sicer javno objavljene telefonske številke ne dovolite uporabljati za klice, ki imajo komercialni namen (označba prepovedi komercialnih klicev).

Če torej želi prodajalec, pri kateremu ste kupili izdelek, uporabiti vašo telefonsko številko za trženje svojih drugih izdelkov, mora pred tem pridobiti vaše soglasje. Tudi za takšno obliko neposrednega trženja lahko kadarkoli zahtevate, da jo trgovec oziroma ponudnik storitev preneha izvajati.

KAJ LAHKO STORITE, ČE NOČETE VEČ PREJEMATI OGLASOV?

Če oglasnih sporočil, tudi če so poslana na ustrezen in zakonit način, ne želite prejemati več,

to sporočite pošiljatelju.

Odjavite se **pisno po pošti**, preko **povezave** v prejetem elektronskem sporočilu, **po telefonu** ob prejetem klicu ali na **drug primeren način**. Priporočamo, da **shranite dokazilo** o odjavi, če ste se odjavili pisno.

Če vaše prepovedi, odjave, zahteve ponudnik

ne upošteva, podajte prijavo

na način, opisan v nadaljevanju.

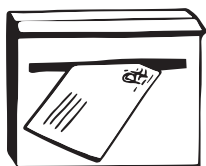
KOMU PRIJAVITI KRŠITVE?

- *Ste prodajalcu že prepovedali uporabo vašega elektronskega naslova za pošiljanje oglasov, **pa vaše prepovedi ne upošteva?***
- *Elektronsko sporočilo s trženjsko vsebino **ne vsebuje naslova ali povezave, preko katere lahko zahtevate odjavo od prejemanja oglasnih sporočil?***
- *Prejeli ste telefonski klic s trženjsko vsebino, pri čemer pa klicatelju oziroma ponudniku pred tem **niste podali svojega soglasja?***

Zgoraj navedene situacije predstavljajo le nekaj primerov nezakonitega izvajanja neposrednega trženja, v katerih lahko

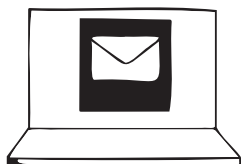
podate prijavo pristojnemu državnemu organu:

Glede navadne naslovljene pošte

INFORMACIJSKI
POOBlašČENEC

Glede glasnih sporočil prek elektronske pošte, telefona, SMS ali MMS

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

SODELOVANJE V NAGRADNIH IGRAH

DOBRO JE VEDETI!

Če se odločite za sodelovanje v nagradni igri, bodite pozorni na količino osebnih podatkov, ki jih organizator ob prijavi zbira od vas.

Cilj nagradnih iger, pri katerih organizator od vas že takoj ob prijavi zahteva veliko različnih osebnih podatkov (ime, priimek, naslov, telefonska številka, elektronski naslov, EMŠO, davčna številka in podobno) je nemalokrat zgolj zbiranje vaših osebnih podatkov, ki so v nadaljevanju uporabljeni za **trženje izdelkov ali storitev oziroma za pridobivanje novih strank**.

Če želi organizator uporabiti vaše osebne podatke tudi za **pošiljanje reklamnega gradiva**, mora za ta namen od vas pridobiti **ločeno privolitev**, ki pa je **pogosto skrita v drobnem tisku ali splošnih pogojih nagradne igre**, zato vedno zahtevajte in **skrbno preberite spremljajočo dokumentacijo**.

V želji po pridobitvi lepe nagrade, ki jo obljublja organizator nagradne igre, smo marsikdaj **pripravljeni deliti več osebnih podatkov, kot bi bilo to potrebno** in dovoliti organizatorju, da tako pridobljene osebne podatke uporablja za najrazličnejše namene, v kolikor nas je o tem sploh obvestil.

Za sodelovanje v nagradni igri zadoščajo kontaktni podatki; npr. tel.št. ali e-mail.

Za podelitev nagrade: da se izplača, pošlje ali preda nagrada; npr. številka tekočega računa, davčna številko, fizični naslov).

Če želi organizator nagradne igre **uporabiti vaše osebne podatke še za kakšen drug namen**, (razen za obveščanje o nagradni igri), na primer za neposredno trženje, mora za ta drug namen od vas prejeti ločeno privolitev.

Davčno številko lahko organizator zbira in obdeluje le, kadar nastane pri sodelovanju posameznika v nagradni igri davčno razmerje (samo od nagrajencev in če je vrednost nagrade več kot 42 eurov).

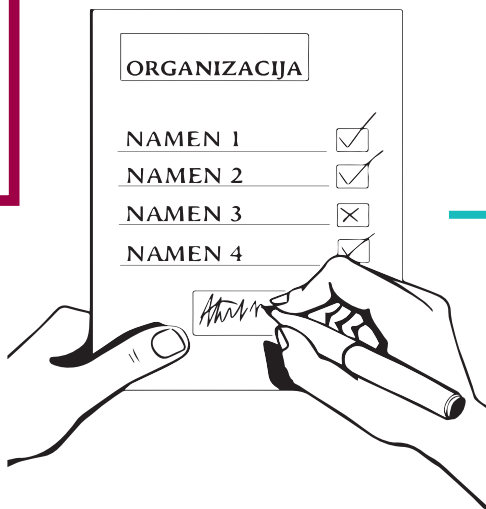
Kdaj lahko upravljavec obdeluje vaš EMŠO in vašo davčno številko si lahko preberete v poglavju:
["ZBIRANJE, POSREDOVANJE IN FOTOKOPIRANJE OSEBNIH DOKUMENTOV".](#)

DOBRO JE VEDETI!

Veljavna privolitev je:

- **prostovoljna**, kar pomeni, da ni pogojevana z osnovno storitvijo, lahko jo kadarkoli umaknemo,
- **podana za točno določen namen oziroma namene**, o katerih vas je upravljavec na jasen, razumljiv in lahko dostopen način obvestil vnaprej,
- **podana z vašim aktivnim dejanjem** in se ne domneva.

[Več o privolitvi najdete na spletni strani IP.](#)

IP OPOZARJA

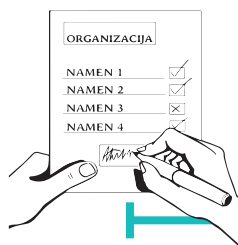
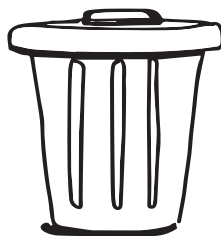
Bodite pozorni na oglase, ki vas vabijo, da pošljete SMS na (ponavadi) štirimestno številko ali da vtipkate številko svojega mobilnega telefona v obrazec na spletni strani. V splošnih pogojih ali drobnem tisku je namreč običajno navedeno, da ste s posredovanjem SMS pristali na članstvo v klubu.

To pogosto pomeni, da boste začeli prejemati plačljiva komercialna sporočila. Če ne želite biti včlanjeni v takšen klub, ne pošiljajte sporočil in se na vabila ne odzivajte.

Ne spreglejte drobnega tiska v oglasih in splošnih pogojev, saj so slednji sestavni del pogodbe, ki jo sklenete s pošiljateljem SMS/MMS sporočil.

Ko je nagradna igra zaključena, je treba zbrane osebne podatke uničiti ali spremeniti v brezosebno obliko (anonimizirati), razen če ste za daljši rok hranjenja podali svojo privolitev.

SMS KLUBI

Kot član SMS kluba večkrat mesečno prejimate plačljiva SMS sporočila, ki vsebujejo dodatne vsebine za vaš mobilni telefon, lahko pa gre tudi le za različne oglase. Težava je, da se **veliko uporabnikov na tako storitev prijavi povsem nevede**, običajno na enega od naslednjih načinov:

- z izpolnitvijo obrazca na internetu, na primer z vpisom svoje mobilne številke v tak obrazec,
- s prijavo na nagradno igro ali nagradni kviz preko interneta,
- s pošiljanjem SMS ali MMS sporočila,
- preko nakupov znotraj aplikacij.

Posameznik nato na svoj mobilni telefon prejema komercialna SMS/MMS sporočila, **ki mu jih pošiljatelj zaračuna**, znesek pa je vključen na mesečni račun, ki ga posamezniku pošilja (mobilni) operater.

Zelo pogosto posameznik sploh ne ve, da se je včlanil, saj niti

ne opazi ali prebere drobnega tiska, da se "včlanjuje v SMS klub" ali da "sprejema splošne pogoje", ki so ponavadi objavljeni na neki drugi spletni strani. Posameznik nato prejeme SMS sporočilo, v katerem ga pošiljatelj pozove, naj odgovori s ključno besedo (najpogosteje "**DA**"). S pošiljanjem potrditvenega SMS sporočila posameznik potrdi, da je seznanjen s splošnimi pogoji in cenikom storitev. Da je včlanjen v SMS klub pa pogosto opazi šele, ko prejme mesečni obračun svojega mobilnega operaterja, na katerem so zaračunana tudi vsa prejeta in poslana SMS oziroma MMS sporočila.

DOBRO JE VEDETI!

Iz SMS kluba se najhitreje odjavite tako, da na številko, iz katere prejimate SMS sporočila pošljete SMS s ključno besedo (kot na primer "ODJAVA", "STOP" in podobno).

Če to ni uspešno, se obrnite na svojega mobilnega operaterja, ki ima podatke o tem, katero podjetje vam pošilja sporočila, pomaga vam lahko tudi z informacijami o načinu odjave.

IP SVETUJE

Preden odkljukamo, podpišemo soglasje ali podamo kakršnikoli privolitev v obdelavo naših osebnih podatkov, si vzemimo čas in **preberimo, kaj naše soglasje ali privolitev zajema**. Berimo drobni tisk in splošne pogoje in bodimo varčni z deljenjem svojih osebnih podatkov! Naj nam ne bo odveč ali morda celo nerodno vprašati, zakaj nekdo potrebuje naše osebne podatke in kaj vse bo z njimi počel.

Ne pozabite, da imamo posamezniki pravico, da smo že v trenutku, ko upravljavcu zaupamo svoje osebne podatke, jasno seznanjeni s tem, kdo je upravljavec, za katere namene in na kateri pravni podlagi bo naše osebne podatke obdeloval, koliko časa jih bo hranil, komu jih bo posredoval ter kakšne so naše pravice v zvezi z obdelavo.

Več o neposrednem trženju:

→ Smernice IP: Informirani potrošnik - Komu dajemo katere osebne podatke in zakaj?

ZBIRANJE, POSREDOVANJE IN FOTOKOPIRANJE OSEBNIH DOKUMENTOV

NA KRATKO

Kdaj lahko podjetja in institucije zbirajo vaš:

EMŠO?

- Če tako določa zakon,
- če ste podali pisno privolitev in veste kakšen je namen zbiranja.

Davčno številko?

- Če ste vi in podjetje stopili v davčno razmerje (npr. ko sodelujete v nagradni igri in postanete prejemnik nagrade, ste naročnik operaterja ipd.)

EMŠO in davčno številko skupaj?

Praviloma zadostuje ena od števil, posredovanje obeh števil skupaj je prekomerno (razen izjemoma, npr. v avtorski pogodbi).

Kaj so vaši osebni dokumenti?

- Osebna izkaznica,
- potni list,
- vozniško dovoljenje,
- druga javna listina z vašo fotografijo.

Vaše osebne dokumente dajete **na vpogled**, kadar to od vas zahteva **pooblaščen uradna oseba**, ne smete pa jih posojati in dati drugi osebi ali zastaviti za kakšno drugo korist.

Kdaj lahko podjetja fotokopirajo vašo osebno izkaznico ali potni list?

- Kadar to določa **zakon**, npr. za **notarje** in **finančne službe**;
- na podlagi vaše **pisne privolitve**.

EMŠO IN DAVČNA ŠTEVILKA

Enotna matična številka občana (EMŠO) je enolični identifikacijski znak, ki vas nedvoumno določi. Zato s tem osebnim podatkom ravnajte še posebej skrbno, saj razkrije tudi dan rojstva, starost in spol. Priporočljivo ga je uporabiti le v izjemnih primerih, kadar je to potrebno zaradi vaše pravne varnosti. Vsekakor je bolj primerno uporabiti davčno številko, ki razkrije manj podatkov kot EMŠO.

Davčna številka je tudi enolični identifikacijski znak, ki vas nedvoumno določi. Zaradi tega je upravljavci ne smejo zahtevati na zalogo, na primer v primerih nagradnih iger, ko jo izvajalci zahtevajo kar vnaprej. Tako zbiranje je prepovedano, saj davčno razmerje vse do podelitve nagrade zmagovalcu nagrade igre, sploh ne nastane. Pravilno je, da izvajalci nagradne igre zahtevajo davčno številko šele potem, ko je ugotovljeno, kdo je nagrajenec in zgolj od nagrajenca.

KOPIRANJE OSEBNIH DOKUMENTOV

Glede na Zakon o osebni izkaznici in Zakon o potnih listinah državljanov Republike Slovenije (ZPLD-1) je **kopiranje dovoljeno samo v primerih, ki jih določa zakon**. Pri tem je nujno upoštevati tudi vsa načela varstva osebnih podatkov.

Izjemoma je kopiranje osebnih dokumentov dopustno **tudi pri notarjih in finančnih družbah**, ki opravljajo finančne storitve, če kopijo potrebujejo za dokazovanje vaše identitete v konkretnem postopku. Torej, notarji in finančne družbe lahko vaše osebne dokumente kopirajo le za točno določene namene, in sicer, **če jih potrebujejo za dokazovanje vaše istovetnosti**.

Upravljalci lahko osebne dokumente kopirajo tudi na podlagi vaše **pisne privolitve**. Vendar **privolitev kot podlaga** za kopiranje osebne izkaznice/potnega lista **v javnem sektorju** načeloma **ni dopustna**.

Navedena zakona od upravljavcev izrecno zahtevata, da **kopijo ustrezno označijo z opozorilom o prepovedi uporabe v druge namene**. Zakona ne predpisujeta oblike oznake, to prepuščata upravljavcem. Priporoča pa se, da upravljalci na kopijo napišejo vsaj: *da gre za kopijo; naziv upravljavca osebnih podatkov; namen fotokopiranja; in pravno podlago za fotokopiranje (npr. pisna privolitev)*.

Zakon o potnih listinah tudi določa, da je prepovedano kopiranje in hranjenje kopij osebnih dokumentov v elektronski obliki. **Zakon torej prepoveduje kopiranje z uporabo skenerjev in podobnih naprav, ki kopijo zapišejo v elektronski obliki in jo shranijo na elektronski medij.** Izjema velja le za kreditne in finančne institucije. Zakon o osebni izkaznici tovrstne prepovedi več ne določa.

Upravljavec je dolžan na podlagi vloge imetnika osebnega dokumenta izdati potrdilo o kopiji. Potrdilo mora vsebovati naslednje sestavine: *namen rabe kopije in rok, za katerega upravljavec kopijo potrebuje.*

Žig ali vodni žig morata biti postavljena na fotokopijo izkaznice, kjer je slika izkaznice in ne na bel rob, ki je okoli nje oz. na praznino lista, saj bo drugače mogoče vse ostalo odrezati in fotokopirati izkaznico brez oznak upravljavca. Smiselno je tudi, da kopijo osebnega dokumenta označite s podpisom. Gre za dodaten ukrep zavarovanja kopije in preprečevanja nadaljnjega kopiranja.

DOKAZOVANJE IDENTITETE Z OSEBNO IZKAZNICO

Vpogled v vašo osebno izkaznico/ potno listino je dopusten za ugotavljanje vaše istovetnosti in državljanstva; kadar je to potrebno, pa tudi **prepis** osebnih podatkov z nje.

Na pomembnost zavedanja pravic glede varstva osebnih podatkov kaže tudi situacija zaradi širjenja epidemije koronavirusa (COVID-19), ki je potrošnike starejše od 65 let uvrstila v ranljivo skupino, z določenimi pravicami in omejitvami, tudi z vidika varstva osebnih podatkov (npr. nakupi le ob določenem času, izkazovanje svoje starosti z javno listino). Dobro je, da veste, na kateri pravni podlagi se obdelujejo vaši podatki, tudi v okviru epidemije (npr. kdaj je dovoljen vpogled v osebni dokument ali drugo javno listino, ki dokazuje starost).

Več v zvezi s spoštovanjem varstva osebnih podatkov pri izvajanju ukrepov za zaježitev širjenja kronavirusa v mnenju:

→ Informacijski pooblaščenec poziva k spoštljivemu odnosu do vseh pri preverjanju pogojev za vstop v trgovino in razmisleku, da se Odlok oblikuje kot priporočilo in ne represivna zahteva.

Več o tem poglavju najdete na spletni strani IP:

- Kopiranje osebnih dokumentov in prepisovanje podatkov iz osebnih dokumentov,
- Smernice IP: Smernice za preprečevanje kraje identitete
- Smernice IP: Informirani potrošnik

ZDRAVSTVO IN OSEBNI PODATKI

NA KRATKO

Kot pacient lahko na podlagi Zakona o pacientovih pravicah:

- **vpogledate** v vašo zdravstveno dokumentacijo,
- **prepišete** vašo zdravstveno dokumentacijo,
- pridobite **kopije** vaše zdravstvene dokumentacije,
- pridobite **osnovna pojasnila** o vaši dokumentaciji,
- ali k zapisom o svoji zdravstveni dokumentaciji **dodate** svoje **pripombe**.

Izvajalec zdravstvenih storitev mora ugoditi

takoj ali najpozneje v **5 delovnih dneh**.

Pri tem vam lahko za reprodukcijo zdravstvene dokumentacije **zaračuna materialne stroške**.

PODATKI O ZDRAVSTVENEM STANJU

Podatki o zdravstvenem stanju so osebni podatki, ki se nanašajo na vaše telesno ali duševno zdravje, vključno z zagotavljanjem zdravstvenih storitev, in razkrivajo informacije o vašem zdravstvenem stanju.

Štejemo jih za **posebne vrste osebnih podatkov**, njihova uporaba je praviloma prepovedana, izjemoma pa je dopustna npr. na podlagi izrecne privolitve posameznika ali če je obdelava potrebna za namene preventivne medicine ali medicine dela, oceno delovne sposobnosti zaposlenega ipd.

KATERE PRAVICE IMAMO KOT PACIENTI?

PRAVICA DO SEZNANITVE Z ZDRAVSTVENO DOKUMENTACIJO

Pacient ima pravico, da vpogleda, prepiše ali pridobi **fotokopije zdravstvene dokumentacije**, ki se nanaša nanj.

Izvajalec zdravstvenih storitev mora tej zahtevi ugoditi takoj ali najpozneje v 5 delovnih dneh po prejemu zahteve. Priporočamo, da jo vložite pisno oz. zahtevate pisno potrdilo o vložitvi, zaradi lažjega dokazovanja, kdaj ste zahtevo vložili. To pravico pri istem izvajalcu lahko uveljavljate dvakrat mesečno, pri tem pa vam **ni potrebno navesti razloga, zakaj se želite seznaniti z lastno zdravstveno dokumentacijo.** Izvajalec vam sme zaračunati le materialne stroške fotokopiranja oziroma druge stroške reprodukcije, ne pa tudi stroškov dela, ki jih ima z zbiranjem zdravstvene dokumentacije

– višino materialnih stroškov določa »Pravilnik o zaračunavanju stroškov pri izvrševanju pravice do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki«. Pravica do seznanitve z lastno zdravstveno dokumentacijo se vam lahko omeji le z zakoni s področja zagotavljanja javne varnosti in javnega zdravja ter kadar bi bile ogrožene pravice drugih oseb.

Ali vam zdravnik lahko zavrne vpogled v vašo zdravstveno dokumentacijo?

Da, vendar izjemoma, če glede na okoliščine oceni, da bi vam kot pacientu takšna seznanitev povzročila resno zdravstveno škodo (t. i. terapevtski privilegij oziroma obzirni molk zdravnika).

Imate pravico do vpogleda v svoj zdravstveni karton, - zdravnik vam je dolžan omogočiti vpogled v vašo zdravstveno kartoteko, kadar so za to izpolnjeni zakonski pogoji.

PRAVICA DO VARSTVA ZASEBNOSTI IN VARSTVA OSEBNIH PODATKOV.

Kot pacient imate pravico, da **zdravstveno osebo spoštuje vaša osebna prepričanja, kdo je lahko navzoč pri vaši zdravstveni oskrbi ipd.** Ob tem lahko zahtevate tudi izvedbo primernih in razumnih ukrepov za varstvo vaše zasebnosti ter spoštovanje pravil glede dopustnosti obdelave vaših osebnih podatkov in varovanja poklicne skrivnosti. Kot pacient imate tudi **pravico do zaupnosti** osebnih podatkov, zato se podatki o vašem zdravstvenem stanju lahko razkrijejo samo tistim zdravstvenim delavcem, ki so v proces zdravljenja neposredno vključeni oziroma so za seznanitev pooblašeni. V primeru kršitev mora izvajalec zdravstvenih storitev ukrepati in ugotoviti morebitno odgovornost zdravstvenih delavcev. O kršitvah mora obvestiti tudi pacienta, pristojnega zastopnika pacientovih pravic in

Informacijskega pooblaščenca.

V praksi se je izkazalo, da je za zdravstveno stanje posameznika izvedelo več zdravstvenega osebja, kot bi ga lahko. **Zdravstveno stanje posameznika se lahko razkrije samo tistim zdravstvenim delavcem, ki so v proces zdravljenja neposredno vključeni oziroma so za seznanitev pooblašчени.**

Informacijski pooblaščenec v zgoraj pojasnjenih zadevah obravnava pritožbe in izvaja inšpekcijski nadzor.

Več o tem si lahko preberete na povezavah:

- [Spletna stran IP: Zdravstveni podatki;](#)
- [Spletna stran IP: Pravice pacientov;](#)
- [Spletna stran tiodlocas.si: Poznate svoje pravice, ko ste v vlogi pacienta?](#)

OSEBNI PODATKI UMRLIH

SPLOŠNA UREDITEV

Vsak se lahko za časa življenja odloči, kako naj se ravna z njegovimi osebnimi podatki po smrti. Zakon o varstvu osebnih podatkov pa osebne podatke varuje ne glede na željo pokojnega, saj dovoljuje, da se osebne podatke posreduje samo tistim, ki so za to pooblaščen z **zakonom**.

Dalje pa že sam Zakon o varstvu osebnih podatkov dovoljuje, da se z osebnimi podatki pokojnih seznanijo **zakoniti dediči prvega ali drugega dednega reda** (otroci, zakonec v času smrti, starši ter bratje in sestre), če izkažejo pravni interes in če umrli v času življenja ni pisno prepovedal posredovanja teh svojih osebnih podatkov.

Drugače pa velja, kadar bi se podatki umrlega uporabili za zgodovinsko, statistično ali znanstveno- raziskovalne namene. Za tak namen se

podatke o umrlem posamezniku sme uporabiti, če tega ni pisno prepovedal umrli posameznik ali njegovi zakoniti dediči prvega ali drugega dednega reda. Edina izjema od tega pravila je, če zakon določa drugače.

ZDRAVSTVENA DOKUMENTACIJA UMRLEGA PACIENTA

Kdo se sme seznanimi z osebnimi podatki, ki jih vsebuje zdravstvena dokumentacija umrlih pacientov?

Glede na **Zakon o pacientovih pravicah se lahko seznanijo:**

- osebe, za katere je pacient za časa življenja podal predhodno **pisno privolitev** (dovoljenje),
- osebe, ki so za to **pooblaščen** s posebnim **zakonom** (na primer Zakon o sodiščih, Zakon o zavarovalništvu, Zakon o policiji),

- pacientov **zakonec, zunajzakonski partner, partner iz istospolne skupnosti, otroci in posvojenci**, kadar teh oseb ni, pa pacienti starši. Te osebe se lahko z zdravstveno dokumentacijo umrlega pacienta seznanijo **brez izkazovanja posebnega pravnega interesa**. Pri zahtevi za seznaniitev morajo zgolj navesti, s katerimi podatki se želijo seznani in zakaj (zakoniti namen seznaniitev) ter izkazati ustrezno razmerje s pokojnim. Kadar se te osebe želijo seznani z zdravstveno dokumentacijo, ki je nastala v času, ko umrli pacient ni bil sposoben odločanja o sebi in se je to stanje brez prekinitev nadaljevalo do njegove smrti, morajo za seznaniitev izkazati pravni interes,
- **druge osebe**, ki izkažejo **pravni interes** z ustrezno listino.

V kolikšnem času mora izvajalec zdravstvenih storitev odločiti o zahtevi?

O zahtevi za seznanitev mora izvajalec zdravstvenih storitev odločiti v 15-ih dneh.

Ali sme pacient že za časa življenja odločati o tem, kdo se bo smel seznaniti z njegovo zdravstveno dokumentacijo po njegovi smrti?

Pacient lahko za časa življenja prepove, da bi se z njegovo zdravstveno dokumentacijo po njegovi smrti seznanile določene osebe (npr. sorodniki). Zakon določa tudi izjemo: kljub pacientovi prepovedi se lahko pacientovi starši, potomci, zakonec, zunajzakonski partner, partner iz istospolne skupnosti, bratje in sestre ali druge, pacientu bližnje osebe preko zdravnika (torej posredno) seznanijo s tistimi osebnimi podatki, ki so oziroma bi lahko bili pomembni za njihovo zdravje.

Več o osebnih podatkih umrlih:

→ [Spletna stran IP: Varstvo osebnih podatkov umrlih](#)

DOBRO JE VEDETI!

Kdo lahko pridobi podatke o umrlem po Zakonu o pacientovih pravicah?

- osebe, katerim je pacient za časa življenja **podal privolitev**,
- osebe **pooblaščne** s posebnim **zakonom** (Zakon o sodiščih, Zakon o zavarovalništvu, Zakon o policiji),
- pacientov **zakonec, zunajzakonski partner, partner iz istospolne skupnosti, otroci in posvojenci**, kadar teh oseb ni, pa **starši**,
- osebe, ki izkažejo **pravni interes** z ustrezno listino.

BANKE, ZAVAROVALNICE IN OSEBNI PODATKI

NA KRATKO

Banke, hranilnice in zavarovalnice zbirajo in uporabljajo številne vaše osebne podatke, najpogosteje zato, da lahko **izvajajo pogodbo**, ki ste jo sklenili z njimi. Hkrati jim **obdelavo** vaših osebnih podatkov **nalagajo** različne **zakonske določbe**, v **nekaterih primerih** pa morajo pridobiti tudi vašo **privolitev**.

Vaše osebne podatke **pridobivajo neposredno od vas**, lahko pa tudi iz **drugih virov**, na primer iz javnih evidenc. V obeh primerih vas **morajo obvestiti o tem, zakaj zbirajo in zakaj bodo uporabljali vaše osebne podatke, koliko časa jih bodo hranili, komu jih bodo posredovali in kako lahko uveljavljate svoje pravice**.

Zavarovalnice lahko v nekaterih primerih pridobijo in uporabljajo tudi podatke, ki se nanašajo na vaše **zdravstveno stanje**.

Tudi zavarovalni posredniki in zavarovalni zastopniki morajo zbirati in uporabljati vaše podatke zakonito.

Banke in hranilnice (kreditne institucije) ter zavarovalnice o nas zbirajo, hranijo in uporabljajo veliko število različnih osebnih podatkov. Obdelujejo jih za najrazličnejše namene, najpogosteje je to izvajanje pogodbenega odnosa, ki ga imamo vzpostavljenega s temi institucijami (odprt transakcijski račun, kreditna pogodba, pogodba za kreditno kartico, varčevalni račun, zavarovalna pogodba za premoženjska in nepremoženjska zavarovanja ipd.).

KATERE OSEBNE PODATKE OBDELUJEJO KREDITNE INSTITUCIJE IN ZAVAROVALNICE?

- **osnovne identifikacijske podatke** (ime, priimek, naslov, datum rojstva, davčna številka, EMŠO ipd.),
- **sociodemografske podatke** (starost, spol, raven izobrazbe, dohodek ipd.),
- **transakcijske podatke** (glede izvajanja plačil, opravljenih z računa, s katero od debetnih ali kreditnih kartic, ki jih ima posameznik, preko spletnega ali mobilnega bančništva ipd.),
- podatke **o vaši kreditni sposobnosti**,
- **geolokacijske podatke**,
- podatke **zbrane na podlagi anketiranja in raziskav** in tako naprej.

ZA KATERI NAMEN IN NA KATERI PRAVNI PODLAGI NAJPOGOSTEJE?

IZVAJANJE POGODBENEGA ODNOSA

Podlaga za obdelavo je katerakoli pogodba, ki ste jo sklenili z banko, hranilnico ali zavarovalnico, pri čemer lahko naštete institucije kot upravljavec tako zbrane podatke obdelujejo zgolj za ta namen in ne na primer tudi za profiliranje, v kolikor niste v to posebej privolili.

ZAKONSKA OBVEZNOST

Predvsem Zakon o bančništvu ter Zakon o zavarovalništvu, predpisi, ki urejajo izvajanje plačilnih storitev, preprečevanja pranja denarja idr. Banke prejemajo v izvršitev tudi različne sodne odločbe, kot sta na primer sklep o dedovanju in sklep o izvršbi. Zavarovalnice v točno določenih primerih lahko obdelujejo tudi vaše zdravstvene podatke, kar je pojasnjeno v nadaljevanju.

PRIVOLITEV

Najpogosteje je potrebna za izvajanje trženjskih aktivnosti oziroma obveščanja o ponudbah, prilagojenih vašim interesom in zanimanju na podlagi profiliranja, za izvajanje anketiranja in podobno.

Osebnne podatke zbirajo **iz najrazličnejših virov**, v prvi vrsti od vas kot pogodbene stranke, poleg tega pa tudi iz raznih javnih evidenc (zemljiška knjiga, register poslovnih subjektov, SISBON itd.), nekatere podatke pa ustvarijo kar sami (na primer za namene poročanja in analiz).

Bankam, hranilnicam in zavarovalnicam je izrecno dovoljeno kopiranje nekaterih osebnih dokumentov, a za točno določen namen in ob drugih pogojih, ki so opisani v poglavju "ZBIRANJE, POSREDOVANJE IN FOTOKOPIRANJE OSEBNIH DOKUMENTOV".

POSEBEJ O ZAVAROVALNICA

VAŠE PODATKE ZBIRAJO ZA:

- sklepanje in izvajanje pogodb o zavarovanju,
- izterjavo neplačanih obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb, reševanje škod, uveljavljanje povračilnih zahtevkov,
- preiskovanje sumljivih primerov neupravičeno izplačanih odškodnin oziroma zavarovalnin,
- preverjanje politične izpostavljenosti.

O zavarovancih se lahko ob upoštevanju namena obdelave poleg osnovnih osebnih podatkov (identifikacijski podatki) med drugim zbirajo tudi podatki, ki opredeljujejo osebni oziroma finančni položaj, življenjski slog oziroma navade, motiv za sklenitev zavarovanja in podobno.

Za presojo zavarovalnega kritja in višine odškodnine

se lahko ob upoštevanju namena obdelave zbirajo tudi t.i. posebne vrste osebnih podatkov, ki se nanašajo na zdravstveno stanje posameznika, in sicer: podatki o predhodnih zavarovalnih primerih, podatki o upoštevem zdravstvenem stanju, vključno z zagotavljanjem zdravstvenih storitev, predhodnimi poškodbami in zdravstvenem stanju, vrsti telesnih poškodb, trajanjem zdravljenja in posledicami za oškodovanca in zavarovalca, podatki o upokojitvi (redni in invalidski), stopnje invalidnosti, stroški za medicinsko oskrbo, zdravila in medicinske pripomočke.

Osebnne podatke zavarovalnice praviloma zbirajo neposredno od posameznikov, lahko pa tudi od drugih upravljavcev (npr. ZZSZ). Obdobje hrambe podatkov je določeno v zakonu.

O ZAVAROVALNIH ZASTOPNIKIH IN POSREDNIKIH

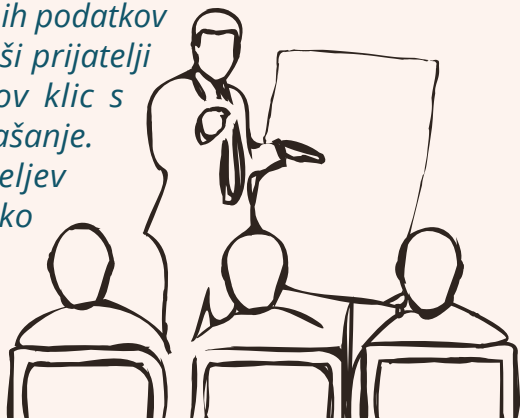
S posamezniki kot zavarovanci stopajo v stik tudi **zavarovalni zastopniki in zavarovalni posredniki**, ki prav tako obdelujejo osebne podatke. Zavarovalni zastopnik je pooblaščen s strani (običajno) ene, lahko pa tudi več zavarovalnic in deluje v njenem imenu in za njen račun. Zavarovani

posrednik pa spravlja v stik posameznika in zavarovalnico ter deluje predvsem v interesu posameznika tako, da mu poišče najboljšo zavarovalno ponudbo na trgu ob upoštevanju njegovih potreb in želja, ter ga opozori na morebitne pomanjkljivosti določenih ponudb.

PRIMER IZ PRAKSE

Pogosto se zgodi, da vam zavarovalni zastopnik oziroma zavarovalni posrednik, ko vas obišče na domu, ponudi v izpolnitev in podpis izjavo, na kateri naj bi navedli ime in priimek, naslov, telefonsko številko ali elektronski naslov svojih prijateljev, ki bi jih morda zanimala sklenitev katerega od produktov, pri čemer je včasih v drobnem tisku ali navadnem tisku na obrazcu natisnjena izjava, s podpisom katere potrjujete, da imate za deljenje teh osebnih podatkov dovoljenje navedenih oseb.

Zavarovalni posrednik oziroma zavarovalni zastopnik odgovornost za posredovanje osebnih podatkov s tem prevalita na vas, ali bodo vaši prijatelji zadovoljni, ko bodo prejeli njihov klic s trženjsko vsebino, pa je drugo vprašanje. Če nimate privolitve vaših prijateljev ali znancev, da njihov kontakt lahko posredujete, tega ne storite.

VAŠE PRAVICE

Posameznik ima pravice tudi v razmerju do bank, hranilnic, zavarovalnic (in zavarovalnih zastopnikov ter posrednikov) in sicer: ***do dostopa, do popravka, do izbrisa, do omejitve obdelave, do prenosljivosti, do ugovora.***

Osnovne informacije o varstvu osebnih podatkov vam mora banka, hranilnica oziroma zavarovalnica **zagotoviti v trenutku zbiranja** vaših osebnih podatkov. To pomeni, da vam mora te informacije zagotoviti tudi bančni uslužbenec na bančnem okencu oziroma zavarovalni zastopnik, ki vas obišče na domu.

DOSTOP
UGOVOR
PROFILIRANJE
IZBRIS
OMEJITEV
POPRAVEK
PRENOSLJIVOST

Na spletni strani Informacijskega pooblaščenca lahko v iskalniku po mnenjih poiščete mnenja na temo bank in zavarovalnic.

V času epidemije COVID-19 so se pojavila tudi vprašanja v zvezi z bankami in zavarovalnicami, na primer: "Ali lahko banka izvaja merjenje telesne temperature pred vstopom v svoje poslovalnice?." Mnenja v zvezi s tem so dostopna v posebnem zavihku: Covid-19.

VARNO NA SPLETU

NA KRATKO

Najpogostejše nevarnosti na spletu?

- **Vdori** v uporabniške račune,
- **izguba** podatkov,
- **socialni inženiring** (tehnika, ki jo uporabljajo prevaranti, da pridobijo vaše osebne podatke).

Kako se zaščitite?

- Naučite se **prepoznavati e-pošto**, ki je namenjena prevari,
- **preverite vir** prejetih sporočil,
- **ne klikajte na povezave v elektronski pošti**, ki se zdijo npr. kot prava povezava do vaše banke,
- **preverite**, ali se dejansko nahajate na **pravi spletni strani**,
- poskrbite za **varnost** vašega **uporabniškega računa**,
- uporabljajte **zadnje verzije brskalnikov** z zadnjimi varnostnimi popravki.

NAJPOGOSTEJŠE NEVARNOSTI, KI PRETIJO VSAKEMU UPORABNIKU SPLETA

VDORI V UPORABNIŠKE RAČUNE

Nepooblaščen osebe lahko dostopajo in tudi zlorabijo uporabniški račun določene spletne storitve, ko pridobijo vaše uporabniško ime in geslo. Najpogostejše je to posledica »phishing« kraje podatkov, kjer spletni napadalci poskušajo pridobiti gesla za različne spletne storitve (elektronska pošta, PayPal račun, Facebook itd.) ali celo izvabijo geslo za dostop do e-bančnega računa.

IZGUBA PODATKOV

Zadnja leta največjo grožnjo za naše podatke predstavljajo izsiljevalski virusi, ki po zagonu zašifrirajo vse shranjene podatke in v zameno za dokumente zahtevajo plačilo odkupnine.

SOCIALNI INŽENIRING

Socialni inženiring pomeni predvsem pridobivanje različnih koristi z zlorabo zaupanja posameznika oz. z manipulacijo, pri čemer napadalci sploh ne potrebujejo naprednih tehnoloških metod, ampak z uporabo različnih socialnih veščin (prepričevanje, vzbujanje zaupanja, grožnje, lažno predstavljanje) pridobijo od vas osebne podatke.

SPLETNE PREVARE

Prevaranti skušajo z navideznimi nagradnimi igrami, v katerih izkoriščajo uveljavljene blagovne znamke, kjer ponujajo 1000-evrske nagrade, pridobiti vaše telefonske številke ali elektronske naslove, ti pa so pozneje zlorabljeni za nezakonito oglaševanje, za udeležbo v plačljivih SMS klubih in krajo identitete. Zato vam svetujemo, da vedno preverite, kdo stoji za

različnimi nagradnimi igrami in da ste posebej previdni pri vpisovanju svojih osebnih podatkov v različne spletne obrazce. Posebej tudi preverite, kakšne pogoje sprejemate - ali ste s sodelovanjem v nagradni igri vstopili tudi v SMS klub in boste prejeli draga SMS sporočila, ki jih boste morali sami plačati.

RIBARJENJE PODATKOV (ANGL. PHISHING)

Spletni goljufi poskušajo s pomočjo lažnih spletnih strani in elektronskih sporočil na različne načine izvabiti vaše osebne podatke, kot so: *številke kreditnih kartic, uporabniška imena in gesla, digitalna potrdila in ostale osebne podatke*. Pri tem uporabljajo različne tehnike t.i. socialnega inženiringa, s tem da poskušajo od uporabnika na zvit način izvabiti osebne podatke. Praviloma najprej postavijo lažno spletno stran, ki je zelo podobna pravi, nato pa od vas z lažnim elektronskim sporočilom poskušajo izvabiti bodisi obisk te

strani ali kar takoj pridobiti vaše podatke z vašim odgovorom na to sporočilo.

Priporočljivo je, da ste kot obiskovalci spletnih strani pazljivi in preverjate identitete lastnikov spletnih strani in posredovanih vsebin. Prav tako je priporočljivo preverjanje identitete lastnikov spletnih aplikacij, kjer kot uporabniki teh aplikacij oddajate svoje osebne podatke. Svoje osebne podatke prek interneta pošiljate le preko ustrezno zaščitene spletne povezave.

NEKAJ PRIPOROČIL ZA OBRAMBO PRED RIBARJENJEM PODATKOV

Naučite se prepoznavati e-pošto, ki je namenjena prevari oz. ribarjenju podatkov

Za takšna sporočila je značilno, da vsebujejo: uporabo imen in znanih oblikovnih elementov prave organizacije (banke, podjetja); uporabo na videz resničnih imen zaposlenih in oddelkov v tej organizaciji; uporabo imen domen, ki so podobna pravemu naslovu domene; grožnjo z izgubo podatkov, brisanjem računa ali podobnimi škodljivimi posledicami, če ne bi izvršili tistega, kar od vas želijo (na primer: »če nam v roku x dni ne boste sporočili vašega uporabniškega imena, bomo vaš račun smatrali za neaktiven ali odtujen in ga bomo prisiljeni zapreti«). Pri tem upoštevajte, da veljajo navedene tehnike tako

za manj škodljive zadeve, kot je pridobitev podatkov za dostop do računa brezplačne spletne pošte, do potencialno zelo resnih, kot je pridobitev podatkov za nepooblaščen dostop do vašega bančnega računa.

Preverite vir prejetih sporočil

Predvsem banke vas zelo verjetno nikoli ne bodo nagovarjale preko navadne e-pošte, predvsem pa od vas na ta način ne bodo zahtevale vaših osebnih podatkov, kot so uporabniška imena in gesla oziroma vas pozivali k izvozu digitalnega potrdila. Če dvomite v resničnost prejetega sporočila, lahko še vedno uporabite telefon ali drug način kontakta z banko in se prepričate, ali je sporočilo verodostojno.

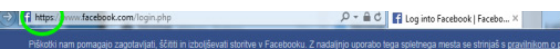
Ne klikajte na povezave v elektronski pošti

Povezave se zdijo kot prava povezava na primer do vaše banke. Za dostopanje raje uporabite vaše zaznamke oz. bližnjice (angl. bookmarks ali favourites), ki ste si jih predhodno shranili v svoje brskalnik.

Preverite, ali se nahajate na pravi spletni strani

Predvsem preverite, ali je povezava do spletnega mesta varovana s t.i. varnim http protokolom – v tem primeru se ime domene začne z `https://...`, v vrstici stanju na dnu okna v brskalniku pa mora biti prikazana zaklenjena ključavnica. Pri tem bodite pozorni na ostala priporočila, saj vam v primeru,

da se na vašem računalniku nahaja nevarna programska oprema, tudi ta korak ne more zavarovati pred izgubo podatkov in ostalimi posledicami. Razlika med pravo in lažno stranjo je lahko minimalna, poleg tega pa za nekatere organizacije obstaja poleg prave domene tudi več deset zelo podobnih registriranih domen (npr. spletnabanka.com, spletna-banka.com,...). Pozor - v primeru okužbe z nevarnimi trojanskimi konji tudi preverjanje varnosti povezave in zaklenjene ključavnice ne bo obvarovalo pred zlorabo podatkov (nekateri trojanski konji npr. pravo okno neopazno prekrijejo z lažnim), zato je ključno redno posodabljanje protivirusnih programov in nameščanje varnostnih popravkov.

facebook Priključite se

Vsakič, ko na spletni strani vpisujemo svoje podatke, preverimo, da ima stran varno https povezavo!

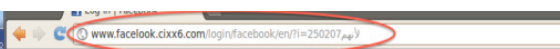
Prijava v Facebook

E-pošta ali telefon:
Geslo:

☐ Naj ostanem prijavljen

Prijava ali Registriraj se na Facebook

Pozabi sem svoje geslo.

facebook

Sign Up

Facebook helps you connect and share with the people in your life.

Lažen facebook URL naslov!

Facebook Login

You must log in to see this page.

Email address:

Password:

☐ Keep me logged in

Log in or Sign up for Facebook

Redno preverjajte vaše bančne izpiske

Bodite pozorni tako na transakcije, ki ste jih izvršili prek spleta, a niso zavedene na vašem izpisku kot na tiste, ki jih niste izvedli, a so prikazane na vašem izpisku.

Poskrbite za varnost vašega računalniškega sistema

Predvsem redno nameščajte varnostne popravke operacijskega sistema, uporabljajte in redno posodablajte protivirusne programe, ne nameščajte programov s sumljivih spletnih mest in ne odpirajte sporočil neznanih pošiljateljev, zlasti ne tistih s priponkami kot so npr. .exe. ali .bat datoteke. Če sami ne veste dovolj o varnosti računalnikov, se obrnite na otroke, sorodnike ali znance, ki vam lahko pomagajo.

Bodite previdni, tudi če vas nagovarjajo v slovenščini

Ribarjenje ni več vezano na angleško govoreči svet. Tudi slovenske organizacije so v

zadnjem času doživele primere ribarjenja podatkov svojih uporabnikov. Sporočila so v tem primeru v slovenščini in na prvo oko delujejo kot verodostojna.

Uporabljajte zadnje verzije brskalnikov z zadnjimi varnostnimi popravki

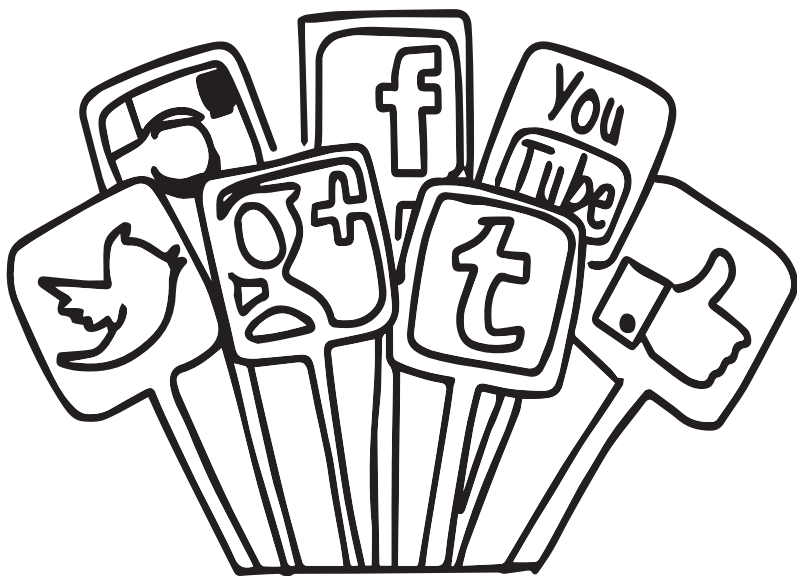
Najpogosteje uporabljeni brskalniki, kot so Internet Explorer, Mozilla Firefox in Google Chrome, vsebujejo določene tehnologije, ki vas ščitijo pred ribarjenjem podatkov.

PIŠKOTKI IN DRUGE SLEDILNE TEHNOLOGIJE

Različne sledilne tehnologije (piškotki, slikovna točka oz. pixel, sledilne skripte) omogočajo natančno sledenje, katere spletne strani obiskujemo, katere oglase klikamo in kaj vpisujemo v naš iskarnik. »Nič takšnega,« bi lahko skomignili. »Saj nič ne skrivam!« Zasebnost moramo razumeti kot moč odločanja oziroma našo pravico, da se nas pusti na miru in da se sami odločamo, kaj in kdaj bomo s kom delili. Zakaj bi nekdo moral ali imel

pravico vedeti, kaj počnemo, katere knjige beremo, kakšne filme gledamo in kaj iščemo po spletu? Mar ni to nekaj, o čemer bi se morali sami odločati? In ravno to je bistvo pravice do zasebnosti, da imamo svoj mir, v katerem se lahko svobodno udeležujemo, razmišljamo, delamo in ustvarjamo.

Ko vas spletna stran vpraša, če se strinjate s piškotki, preverite, kakšne možnosti vam ponuja. Nekatere piškotke lahko zavrnete.

OBVARUJTE SE PRED KRAJO IDENTITETE

Zlorabo osebnih podatkov se lahko prepreči z njihovim ustreznim zavarovanjem.

Spremljajte promet na kreditnih karticah

Preglejte račune, preden jih plačate. Prav tako tiste račune, ki jih ne potrebujete nujno, odstranite iz denarnice. Ob izgubi ali kraji denarnice boste tako imeli veliko manj komplikacij.

Davčno številko in EMŠO zaupajte le takrat, ko je res nujno potrebno

Marsikdo bo od vas zahteval tako davčno številko in EMŠO, tudi če obeh osebnih podatkov sploh ne potrebuje. Gre namreč za podatke, ki jih nepridipravi najpogosteje zlorabijo.

Poskrbite za ustrezno uničenje dokumentov

Rezalniki dokumentov niso namenjeni zgolj velikim korporacijam, vohunom in drugim. V kolikor rezalnika ne nameravate uporabljati, pa na

ustrezno drugačen način (npr. sežig, razrez s škarjami) poskrbite za uničenje pomembnih dokumentov, pretečenih kreditnih kartic, računov, bančnih izpiskov, zdravstvenih izvidov, saj večina vsebuje vaše osebne podatke.

Bodite pozorni pri podpisovanju dokumentov

Podpisujte se s polnim imenom. Na vsakem dokumentu in računu morate imeti iste podatke. Na praznih predelih dokumentov, ki jih podpisujete, potegnite črto in nikoli ne podpisujte praznih strani.

Berite pogoje posovanja pri spletnem nakupu

Se spomnite majhnega kvadratika, ki ga morate odkljukati pred nakupom, kjer potrdite, da se strinjate s politiko poslovanja in hranjenjem vaših osebnih podatkov? **PREBERITE JO! Ne nakupujte na spletnih straneh, ki takšnih pogojev ne objavljajo.**

Bodite pozorni na to, da spletna stran omogoča varno povezavo ter šifriranje podatkov.

Več o varnosti na spletu:

- Smernice o orodjih za zaščito zasebnosti na internetu - tiodlocas.si,
- spletna stran Varninanternetu.si,
- smernice IP: Smernice za preprečevanje kraje identitete,
- Varninainternetu.si: Kraja identitete,
- brošura IP: Praktikum varstva osebnih podatkov,
- [SI-CERT \(nacionalni odzivni center za kibernetisko varnost\): Kraja identitete](http://SI-CERT (nacionalni odzivni center za kibernetisko varnost): Kraja identitete).

OBDELAVA OSEBNIH PODATKOV V ČASU ŠIRJENJA EPIDEMIJE KORONAVIRUSA (COVID-19)

Omenili smo že, da je pomembno zavedanje o vaših pravicah glede varstva osebnih podatkov v času širjenja epidemije koronavirusa (COVID-19), ko ste starejši od 65 let uvrščeni v ranljive skupine, z določenimi pravicami in omejitvami.

V ta namen Informacijski pooblaščenec na svoji spletni strani objavlja številna neobvezujoča mnenja, na podlagi katerih ste lahko seznanjeni

na kakšni pravni podlagi se obdelujejo vaši osebni podatki v okviru epidemije.

Več o tem:

- [Mnenje IP glede varstva osebnih podatkov v zvezi z ukrepi za preprečevanje širjenja koronavirusa,](#)
- [Tiodlocas.si: Odgovorno ravnanje vseh je ključno v času virusne krize.](#)

Informacijski pooblaščenec RS

Dunajska cesta 22

1000 Ljubljana, Slovenija

T: 01 230 97 30

F: 01 230 97 78

gp.ip(at)ip-rs.si

Uradne ure:

PON – PET

10.00 - 12.00 in 14.00 - 15.00

V okviru projekta iDecide nudimo v času uradnih ur strokovno podporo z **brezplačnim telefonskim svetovanjem na številki 01 230 97 30**. Vsakodnevno strokovno podporo nudimo tudi s **pisnim svetovanjem** (vprašanje lahko posredujete na e-naslov gp.ip@ip-rs.si) in **objavami informacij in izobraževalnih gradiv na spletnih straneh IP**.

Če zaznate kršitev oziroma se vam je zgodila kršitev vaših pravic po Splošni uredbi, lahko svojo prijavo ali pritožbo posredujete IP po elektronski ali navadni pošti. Uporabite lahko tudi ustrezen obrazec, objavljen med [Obrazci na spletni strani IP](#).

